

Кызыл-Эник КУДАЖЫ

БАРТААЗЫННЫГ ТООЖУ

Уланчы. Эгези № 96-101, 103, 104, 106 "Шында"/.

“Бо концерт” Илбек... Оон даап болуп көрөгө, ынар бажыи иштине “антракт” чарлаттыган ышкан. Чанашан аныктар база катла ижер кизи ижи, тыртар кизи тыртып, ырлар кизи ырлап, төөр кизи теп эгелен.

уагынагы хей-ле бодалдар кирип чоран. Илбек аныктарыи оо “оюнууи” адын сөөдунде билип алган. Оо кончут чараш ат болан - “ромашка”. Ийе, ийе, эи баштай ужуражи бергенде, Ясир биле Маргареттиң “олар ам кайда ромашкалап турлар кийнаан” деп чугаалажи кирип органыи Илбек сактып келген. Ол-дур ам, “ромашкалаар” деп чүвени боду көрүп алган.

казыи ойнаан кара-куштар олчалан болур чүе-дир дээрин Илбек мичан билген. Ойнаан кара-куш кезек када чүчүлдү билбес, шуут дүлөйлө бий деп, аңчылар чугаалажыр болгай. Ычангаиш оон адыа орустап “глухарь” /“дубайбен”/ дижири. База-ла мындыг чылдагааныи ачыында анык прокурор “ромашкалаан” аныктарыи шөлөи көрүп алган. Ийе, “ромашкалаан”...

“ТЫВА ДАГ-ДУГУ” КОМБИНАТ - БӨГҮН

ДЕТКИМЧЕНИ БЕРИП ТУРДА...

“Тыва даг-дугу” комбинат, “Тыва мебель” фабрикасы, алгы заводу, “Тыва алдын” күрүне бүдүрүлгези, алдын артели “Ойна”, машина тудуушкун заводу улутпур продукциязын бүдүрери эркен чылдык бо үезинден көүдүктөн. Ол дээрге улуг чедикшик-дир.

“Тыва даг-дугу” комбинат бо 10 айларыи иштинде 3807 тонна даг-дугун бүдүрүп үндүргөн, эркен чылдык бо үези-биле дензирге, 28 хуу өзүделгиз болган. Чылгыг энергиязын 104 хууга күүсеткен. Ынчалза-даа комбинатта бюджет организацияларыи адыа эгизтинде өрелер 9720 муң рубль чедип турар, чүгле ажалчыныи адыа ажалдап каан шалыиында өрөи 1174 муң рубль, оон түнелинде комбинат бүдүрүгү ужуруг продукциязын хемчээлиге чедир бүдүрбей, сак-хөө магадылалын экижидер талазы-биле көрдүнгөн программа күүсеттинмейн барган. Комбинатты артык кезектер-биле болгаш өске-даа херекселер ужуруг материалдарыи дилеп тывар хандырылга болгаш сайгарылга килдизи доктаамал чедир хандырып келген. Май айда фабрика даг-дугу савалар шоодайлар чок болганында бир ай ажал чок аяа турган. Ийи айда кынар-чаар материалдар чогудан ажал чок турган. Даг-дугу арылгар фабрика бо чыын дерт катап ийи меделя иштинде электри энергиязын төлөөзүн дөштү өжү гениилеп ажалдаан. Электри энергиязын өжүрүп турганыи кол чылдагааны - хандырылга килдизини

херекселдери күш-шылдал болгаш мезу талазы-биле ээлеп, “кыраан”, 1991 чылда 41 “БелАЗ” турган болза, ам бо хууде 15 “БелАЗ” комбинаттың балансыиында турар, оон чүгле үжү ажалдап турар. Артык кезектер чогу-биле артыкларыи аяа турар. Өрүмүздө станокту сактып тургаш, моор мурунда ажалга турган 2 “БелАЗ” сактып алган. Комбинаттың кылып чорудуп келген ажалы-биле кысык-биле таньгарга мындыг. Каян РФ-тиң Чазак төлөөзери Тывага кээр деп баарга, борта уткуштур белетке ажалдарыи ТР-иң Улутпур яамызы кылып чоруткан.

РФ-тиң Чазак Даргазыиң бирги оралакчызы В.А.Густов Тывага чедип келгеш бир-ле дугаарында, ажалын “Тыва даг-дугу” комбинаттан эгелээни таварылга эвес. Бир талазында, мында Россия денелдиг шитпирлээр айтырылгар көүдүз, ийи талазында, Вадим Анатольевич боду база даг инженери кизи болгаш улуг дузаны чедирип, аргасүмезин бээрин бодаан. Ол болуңу таньжылгасын комбинаттың рудининден эгелээни. Бедик сортуг даг-дугун болбааыралды турар цехке, РФ-тиң Чазак Даргазыиң бирги оралакчызы В.А.Густова комбинаттың улутрукчулары электри энергиязын өртөөзүн улуу, бүдүргөн продукциязын ботүезиниң 25-30 хууу мьаар кирип турарыи база Саян-Шушеск ГЭС электри энергиязын 1 киловатты шакта 2-3 көпөөккө үндүр салдып тургаш, комбинатта улуттерип алырда, 1 киловатты шакта 10 көпөөккө

соңгар перспективазыиң талазы-биле көргүзүп материалдарыи ажалдап тургаш, Россияиң Чазак төлөөзериине тайылбырлап көргүскөн. Россияда даг-дугу болбааыралды бүдүрүп турар үш улуг бүдүрүлгө бар, ол бүдүрүлгелери арасында Ак-Довурактың даг-дугу шынар болгаш узунуңу талазы-биле оналанып турарыи директор демделгези. Даг-дугунуң куларыи сөөлү санашканын биле алырга, 115 млн. тонна чедип турар. Оон куларыи дугайында кандыг-даа айтырып турбас. Сөөлү чылдарда Тываның даг-дугун даштыкы чурттардык оонуурап турар, ол хамаанчок, Ирандан безин чыгылар кээп турар аларган. Чөөи Азияны чурттары-биле сандыглажып турар. Кыдатта даг-дугу бар-даа болза, оон шынары дыка багай, колдуу чыгылар Тывага кээп турар. “Тыва даг-дугу” комбинат даштыкы чурттар-биле сандыглажып болурун аргазы бар. Тыва Республика Чазак Азия чурттары-биле чок турары бир талазында дыка таарымчалык. Ынчалза-даа фабрикаиң дериг-херекселдери болгаш автотранспорт парьгыныи эргижиреп, элендизиче киргенинде даштыкы чурттар-биле сандыглажыр аргазы конкап турар. 1991 чылда комбинатка 44 “БелАЗ” ажалдап турда, бир чылда 11,6 млн. тонна даг руданы үндүр сөөрүп турган. Дагыи руданы (дажыи/ фабрикага чугу шааи арылгаш тургаш даг-дугун алыр болгай. Бир эвес “Тыва даг-дугу” комбинат орулгаыг ажалдаар дээр болза, бир чылда 70 тонна арыг

тургустунуп кээр. Ычангаиш комбинаттың улутрукчулары баштайгы чылда даа дериг-херекселер сактып алырына 50 млн. рубльиң дуаламчызын көргүзери РФ-тиң Чазак Даргазыиң бирги оралакчызы В.А.Густовтан дилээни. Россияда сак-хөө кризисиниң берге байдалын Вадим Анатольевич өөренип көрөш, бодуңу сүмезин кириген. “Тыва даг-дугу” комбинат республика өңчүз болганда, оон акционер нитилел кылдыр тургускан, акцияны 40 хуууун кылдаттарга сактып болду. Бо айтыры Россия денелдиг тургустунар болгаш оон шитпирлээрине үр үе негеттине апар. Ынчап кээрде, В.А.Густов айтырыны Москвада элчин черин таварыштыр бистиг Кыдатта сандык төлө-биле чүганыи чорудуп, дуза чедериин комбинаттың улутрукчузына азаан.

Нарын берге үени чурттап эртин-даа оран болуууса, республиканың улутпур организацияларыи га чарыттылар көстүп ораны өөрүңчү. Орта баштайгы дузаны Москва хоорайның Чазак биле ТР-иң Чазаның арасында чарынган чүгине дугуржулга база Россияиң Чазак Даргазыиң бирги оралакчызы В.А.Густовтуң Тывага чораш шитпирлээр айтырылгары, ат салган дугуржулгаларыи чедир ужуруг. Россияиң денелдизиче биске бо хире улуг деткимчи берип турда, бистиг талазын оон шитпирлээр талазы-биле бугу күштү мөөнээр ужуруп бис.

Сергей ХЕРТЕК.

МААДЫР-ООЛ ДОНГАКОВИЧНИН СҮНЕЗИНИН ЧУГААЗЫ

Ойнуу-чиктиң оьдун олтаар Оом-даа бар, сарым-даа бар. Оолду, кыстың ойнуу оймаар Оглум-даа бар, кызым-даа бар”.

Мен кизи эвес мен. Мен сүнезин мен. Тодаргайлаарга, алдын Хун, айдың Ай аланга, чырык Чер кырынга чурттап чораш, ам Дываажак оранында чыргалын тыпка Маадыр-оол Донгакович Биче-оолду сүнезини мен. Ол кижилерге эеп шыдаас. Оон чер кырынга чурттап эркен амыдыралын чүгле мен, сүнезин, төөгүп берип шыдаар мен. Чүге мекче бугузур көрүңер, чугаалап берий.

Шаанда эрги Тывага мындыг чачыл турган: эр, кыс ийи кизи өг-бүлө туду олуржуп алган соода, оларны чүгле кара чыгыс өлүм чарып шыдаар. Оларга, амгы шагда ышкыл, ындагы тама баскан күштүг бижиктиң бичи-даа херээ чок. Ол эки чачыл болбайн аан, мычалза-даа тываларныи сагызыиында чедик-дурук, онгул-чингил, чырик-курзук турбаан дээр болза, оон меге чүе чок алаар. Олар ам-даа бар. Сарыг өртемчей кырынга кизи деп амман бодар-ла чоруур болза, олар черле турар. Оларын бирээи бо.

Ийе, ам оон дугайын чугаалап берип көрейи: та бугузурер, та бугузуререр, та чөпээрэкинер, та чөпээрэкинерер, тывалар ашак-кадай болчурда, улуг-ла шиллге кылабын чораш болурун. Бо бодалды кизи бурзуңе сымгавай тур мен, ынчалза-даа меңээ, кижилериң амыдыралын хажымындан хайгарал чоруур сүнезинге, оларны амыдырал-чурталгазы аажок тода көстүр боор-дур. Ылап көөр төлөөдө, ийинге туруп алыр херек, харын бичи ырап алыр болза, улам эки.

Мээң ээм, Маадыр-оол Донгакович Биче-оол, бодуңу амыдыралыиң эгезинде /кизи аныяанда черле ындаг/ хууда чуртталгазыиң мынды-ла чугулаа албан, оон чык, кылдыра, доскут, чугурут көргөн, чангыс сөө-биле чугаалаарга, эки шиллге кылбаан. Ылап-ла шиллге кылбаан. Ынчангаиш оон өг-бүлө чуртталгазыи сөрин болган.

Маадыр-оол Донгакович элбег, мен чугаалап тур мен: шиллге дээр-ле, эр, херезжи ийи кизи ыяал-ла чүл бирикшип тургаш, бот-боттарыи кык билчип алыр дээр оон элбег болбайн аяа. Оон кадында өг-бүлө амыдыралыиң азы улустуң кедергей болбаазарагай кылдыр адап алганы-биле, ханы ынакшыиң үндөзүн /оон чажырга херээ чок, чажырга-даа көстүп чыдыр ышкыжыл/ бирикшилгедө барып дүшкөн болду. Эр, херезжи ийи кизи бирикшип болза, чырык өртемчей кырында амыдырал үстүп каар. Өг-бүлө-даа, бугу өртемчей-даа оон туттунуч турар. Кизи амытаның амыдыралында бирикшилгө бодуңу мурунчө чир, кедер деп, чүгле бо ийи негелдени эрттирип турар. Өске дигр амытанын болза - чүгле чир деп чангыс негелдени. Бирикшилгө улуг өрт чалбыжындан-даа изиг, оон бештин айдындан-даа чырык, эмдик аскыр

тепкенинде-даа күштүг, черлик буга бустанындан-даа мыткыр, эткинде сымн үндө-даа өткүт, кылш мези бизинден-даа чилдиг, киргидилээи бууралдан-даа арын-иүүр чок, чангы шеңче чөчөөдөн-даа чараш үлө.

Маадыр-оол Донгаковичиң баштайгы өг-бүлөзи, шынал-ла, чедиме чок болган. Мен оон сүнезини, оон дун-хун чок, бурегде-даа, каанда-даа кавы чоруур хөлөгези болганында, ол дугайын беш салаа деп билдир мен, ам эреге басып чугаалап берий. Маадыр-оол Улуг-Хем доктартыңуң огулу чүе, Чаа-Хөл чурттуг. Ортумак шоланы дооскан соода Омскиниң кушкултура институтуна өөренип кирген. Шап кичан-ла демги ол ынакшыл деп адаар от-кес дег Мындаагылар анык орын чүрөөн экин соотавини-даа кире халып келген. Маадыр-оол боданы безин чал абыан. Ынакшыл, болур дооста артында ханы ынакшыл, аяа шиллге кылдыр үе бербөөн. Эр кижиниң сүг окут чолдак “бооуңдан” өрт изиң дээ, ай чырып деген, аскыр тепкиленипкен, буга бутапкан, сымн алгырыпкан, мези кылш дээр, буура киргирт дээр, бо бугу шеңче чөчөөдөн чараш болган. Түнелинде оол уруг көстүп келген.

Ол-да аяа чүе-дир, Маадыр-оол Ак-Довуракка чедип кээрге, херектиң байдалы чүдөөн-даа Дора болган. Анык эр ындагы дүш безин кажанд-даа көрүп чорбаан болгаш көөр мен деп болаваан-даа. Душтуу хамаан эвес, ол кава-даа улчун-теңип чоруур ынаан, шынал-даа болза, чонун кык чангыс ол эвес. Кизи сагымыга кирбес чүе чүл дээр болза, огул, Андрей, шуут-ла тывалбаан.

Анык студент эр, анык ада кизи, ам мырыңай өжүп калган. Таныш көрүштерге кирбөөн бажылы-даа чок, албай, организация черлеринде бакылдаан экин-даа чок. Сураан дынаарга, ол не атыг херезжи чаш олун куспапкан алгаш чоруп-ла турган болду, чогул кайнар барганы огулду болуп кизи черле тывалбаан. Ийи иешкинги ийи кургак элзиче кудукча сүг дег эстип калган. Ам каймык дилээрди, кымдан дуа эрээрди?

Ынчап турда, Кызыл вокалыга автобустай дүшкөн бир херезжи кизи чаш уруун үш тавыназы кадайга туеу каапкан, доран чедип кээр болган, ол хөвээр алага барга деп дамчып чугаа тарай берген. Маадыр-оол бичи-даа ызыртымаан, Кызылде халкан. Автовоккалга кымдан айтырар болу, пассажиер дээр, курт-кымыскай дег үнүп-кирип, кээ-чоруп-ла турар чер ышкылай. Хоорай өрөөлине барган, мыда база чок. Ында эткине погонун херезжи ажалдакчы Урулар бажыиындан барып дилээрди Маадыр-оолга сүмезин.

Барып-барып анык эр кизи чидиршкен огул айтырып чоруур боорга, Урулар бажыиыиң кижиндикчилери оун аажок эптиг-ээлдек, сарыг човангыр хүлөп алганын. Артында изиг шы бөзи кууп бергенер. Чүге дээрге ол артында ада кизи болган, чаш урулгары дилээ, катап алыр деп эрешкен херезжиенер бо-ла келдир болгай.

СЕСКИ ЭГЕ

Уланчы/.

МАРАФОН АЧЫ-БУЯН ЧЕДИРИЛГЕЗИ
Республиканың эдил-чазаар кеземче хэрээн эртрип турар. Оларны 500 ажы өкпе аарымың ажык хевир-биле аарыг. Ынчангаиш республиканың бугу хоорай, кожуун, суму чагаргалары-биле харылашкыш, ачы-буян марафонун эртрирери дугуршкан. Ноябрьның 23-тен 27-ке чедир ол-бо суму, суурлардан ади-е, төрөлдүргүл чоң ачы-буян марафонунга үдүн кадып кээп, ооларында журажар аргалы болган. Чуртта экономикагү сандарашкын эвес болза, бо коллектив бугу кырыга туруп келдир аргалыг турган. Дузалал ажал-агыи оруданы кирип, бюджеттен лашкар мастеркасы база оруданы кирип, шору ажалдап, чурттап-амыдырап турган. Ам байдал бергеден, херектенериң аары ажалдакчыларга халаап турар аларганы улуг айымды болдуруп турар. Ынчангаиш эм-таң, аш-чөм аймаа хөй-биле хереклетиниң турар. Марафонга келген аалчылар, чалаттырганнар бо албан чериниң берге байдалын билдип, деткимче, дузаны ила-биле көргүскөн. Иштики херектер амызыиң сайды Сагый Монтугу берге үеде орулгаыг ажалдаар аргазыи тып турар бо коллективке дуза чедирерине кезээде болени айтып, амыдыиында компьютерни белке берген. Кызыл хоорай чажырганыиң

ШКОЛА БОЛГАП АМЫДЫРАЛ
Ол бистиг аравыска чурттап, эгерттииме байлаа - хөй сангыг мры-шоорун, хөгжүмүң чоңа бараалгашып чораш болза, бо хүнерде 65 хларлар турган ийи. Салым-чааянга бердиниши, оон оруузалыг күчүзү чуртталгага балалбас исти арттырган. Оон бир балыккалы Кызылдың №2 школазына композитор Альберт Седип-оолович Тановтуң чырык адынга турсаккааткан сактышкын кезээзи болуп эркен. Башкыиң адыиң бажы хоя-даа бээрге, оон ырлары, хөгжүмү бистиг боттарыыста, аягы-төлүсте ам-даа чурттап, топтү болуу-биле сеткилди, теплетиг аажы-чаны сагыжыыста чурттуңуңу, уттундурбайн чоруур. Эки кижиниң эи-өөр, төрөл чоңу, өөреникчилери хөй болбайн канчаар. А.С.Тановтуң сактышкын кезээзин чедип келген улуг-биче чоңу, хөй-хандыкшыдылгар. Оон чижээрге Регина, Роланда Санаалар /утбашкылар/ стол теннизиңе шыларган, республика чергелен маргалааларга чангыс эвес улаа бирги чери эзеп келгенер. Хостуг хуреш талазы-биле республикада лашкар регионрага чедикшииниң болган ооларыи /Евмаа Вита, Салчак Айдыс, Серендо Белек, Багымба Гриша/ канчап сагынаска бис. Башкылар Урана Эртинге, Саяна Монгуш оларның улутрукчулары-биле “Сылдысчугаш” ансамбли тургустунуга-ла чыл чедип турар. Боттарыиң кызымак чоруу-биле олар эркен чылан

БАЛАЛБАС ИС
хөй чылдарда манаа ажалдап келген, ынак хөгжүмүңе, чаптангыг урулар ырызынга бүрктен композиторнуң чырыкылыг ову-хевир каттыштырып, оон музыказы сөөк шилдери чок шулаштырып, чылгачкан... Аалчыларны чылг сестеринге, №2 школаиң директору Т.Г.Ондраның чугазына каттышпас арга чок. Эргим хүндүлүг, Екатерина Дуктуг-ооловна, Альберт Седип-ооловичиң төрөлери, урулары! Бөгүн башкы, композитор А.Тановтуң сактышкын кезээзин эртрирер аргавыс чок. Маңа бичи сактышкыны чугаалаптайн. Альберт Седип-оолович баяанын үрчүлчү-ле холдан салбас, кайгамчык талантыг балык-ла болгай. Каян ол ажалдап тургаш, өөреникчилерге мры сөзү өведир дөңдө, оон сестери, билдингир болгаш тода кылдыр кончуг улуг, чараштыр бижээш, самбарга азып каар кизи. Композиторны таалаңчыг, чараш аялгалары бистиг школаыстың ханаларында сиңниип артып калган деп чугаалап болу. Ол кажанда-даа уттундурбоор... Ажы-төлүн төлөптүг кижилер кылдыр өведир, кижиндиг, өстүрүп каанынга чоргаларыи чоруур бис. Ажы-төлүн деткип, амыдырал-чурталганы дегне үлжиң келген ынакшыт” эки Екатерина Дуктуг-ооловна чокота чаа Россияиң Журналистер эвилелиниң юбилей медалы-биле шаңктанган болгай. Ынчангаиш силерге байыр чедирип, кайгамчык салым-чанааның өгүлени тудуп келгениңер өөрүп, силерге мөгейип чоруур бис - дээр сеткилди чыгып сестери чугаалааш, дигр чекеттери тудушкан. Ол кезжө карак чажы-биле холшукан өөрүшкүнүң, ынакшылдыг ырыларыга кым черле өпейлетпээ деп. Бистиг корр.

МАРАФОН АЧЫ-БУЯН ЧЕДИРИЛГЕЗИ
Республиканың эдил-чазаар кеземче хэрээн эртрип турар. Оларны 500 ажы өкпе аарымың ажык хевир-биле аарыг. Ынчангаиш республиканың бугу хоорай, кожуун, суму чагаргалары-биле харылашкыш, ачы-буян марафонун эртрирери дугуршкан. Ноябрьның 23-тен 27-ке чедир ол-бо суму, суурлардан ади-е, төрөлдүргүл чоң ачы-буян марафонунга үдүн кадып кээп, ооларында журажар аргалы болган. Чуртта экономикагү сандарашкын эвес болза, бо коллектив бугу кырыга туруп келдир аргалыг турган. Дузалал ажал-агыи оруданы кирип, бюджеттен лашкар мастеркасы база оруданы кирип, шору ажалдап, чурттап-амыдырап турган. Ам байдал бергеден, херектенериң аары ажалдакчыларга халаап турар аларганы улуг айымды болдуруп турар. Ынчангаиш эм-таң, аш-чөм аймаа хөй-биле хереклетиниң турар. Марафонга келген аалчылар, чалаттырганнар бо албан чериниң берге байдалын билдип, деткимче, дузаны ила-биле көргүскөн. Иштики херектер амызыиң сайды Сагый Монтугу берге үеде орулгаыг ажалдаар аргазыи тып турар бо коллективке дуза чедирерине кезээде болени айтып, амыдыиында компьютерни белке берген. Кызыл хоорай чажырганыиң

ШЫН

"Шын" — телекөрүкчүлөргө

Төрүттүнгөн хүнүңер-биле

Пятница
ДЕКАБРЬ 11
ОРТ
ЭРТЕНГИНИНЧ
6.00 МЕНДИЗИ.
9.00 МЕДЭЭЛЕР.
9.15 "Каржы ангел", т/с.

00.10 МЕДЭЭЛЕР.
00.25 - 01.50 "Лама ытыг турган".
"РОССИЯ"
7.00 Эртенги мендизи-биле, Россия!

"ТЫВА"
7.50 "Тыва" каналга музыка.
18.25 "Эзир чуртунуң хоонери".
18.45 МЕДЭЭЛЕР.

7.50 Кардан өзө.
7.55 Төгүлдүт хун.
8.00 Мен - камгалакчызы мен.
8.10 Дуза.

21.45 Жванецкий ояар.
22.25 БО ШАКТА - "Кызыл согуш".
23.00 БӨГҮН
23.40 Хунуң маалдыры.

18.00 Интернет-кафе.
18.25 Петровка, 38.
18.40 Саарылгалы калейдоскоп.
18.55 МЕДЭЭЛЕР.

Суббота
ДЕКАБРЬ 12
ОРТ
РОССИЯ
ФЕДЕРАЦИЯЗЫНЫНЧ
КОНСТИТУЦИЯЗЫНЫНЧ
ХУНУ
8.00 "Багай капитал", комедия.

уран-чечен фильм.
16.55 Дириг амытаннар аймаа.
17.35 Ол амытан болган.
18.15 МЕДЭЭЛЕР.

12.00 Полиум.
12.30 Бажың ажаллары.
12.40 "Санта-Барбарага неделя", т/с.

11.50 Ливинчын айтырып көрүңер.
12.20 Айыл-халалтар.
12.50 Суд келди.
13.40 "Мен болгаш мээң ыдым".

"ТЫВА"
8.00 МЕДЭЭЛЕР.
8.10 Хертек Ширин-оол.
"Ардак чымыл", телешоу.

Хүндүлүг чечевис Валерий Дагжытович СЕГБЕ декабрь 9-та 43 харлаан. Ажыл-иши, биче сеткилдиг чечевис 3 ажи-төлдүң ынак адазы база өскүс хөй чуржулары бистере ада-невести чоктаптайн, ажыл-иши, эртем-билгилги кылдыр кижизидип чоруунга өөрүп четтиргенинвести илеретпешаан, быжыг кадыкшылды, ажил-ижинге чедишкенин, ааскежикти күздөвиз.

Воскресенье
ДЕКАБРЬ 13
ОРТ
7.55 "Беринг болгаш оң өөрүңү дугайында баллада", фильм.
9.30 "Дисней-клуб": Өдүрктөр ужурашканы.

"РОССИЯ"
8.00 Мультифильм.
8.20 "Бүдүт кагырган чаш", уран-чечен фильм.

12.00 МЕДЭЭЛЕР.
14.00 Федерация.
14.30 Парламент шагы.
16.10 "Хоюлу болгаш корум-чурум", т/с.

10.15 Жванецкий ояар.
10.45 Чаштаргы чугаалары.
11.15 "Өлүм чок саламандра".
11.50 Дуза.

ТВ ЦЕНТР
12.00 Дашуктаның мнунталары.
12.35 Чөмплов-биле кужуң шөпөң көрөм.

17.55 МЕДЭЭЛЕР.
18.10 Неделяда агаар байдалы.
18.15 "Даг эзэн", м/с.

КЫШТЫН БАШКЫ КАРАЗЫМААР ХАВАН АЙЫНЫН АЙ-ХУН КАЛЕНДАРЫ

Декабрь 10 /22/, четверг.
1 ак менгилиг, хей-салгын олуттуг аккыр тоолуй хуну.
Эки ажил-херектер эгелээринге, өңчүк-тала болурунга, эт-сеп бүдүреринге, хөрениң амыдарына, буян-кежик чаалап алырунга, пар чылдың четверг хуну күш-шадал, омак-сергек болурунга таарымчалыг хун-дур.

Декабрь 11 /23/, пятница.
9 кызыл менгилиг, от олуттуг кара улу хуну.
Брак-узаак оруктарже айттарыңа, бурганга тейлээринге, демир ажылыңга, каасталга-

Декабрь 12 /24/, суббота.
8 ак менгилиг, довурак олуттуг каразымаар чылан хуну.
Брак оруктарже айттарыңа, эм хоюдарыңа, судур-чом номчударыңа, куда-дой эрттирениң таарымчалыг.

Декабрь 13 /25/, воскресенье.
7 кызыл менгилиг, демир олуттуг көк аы хуну.
Садыг-саарылгага, чугула ажил-херектер эгелээринге, эм-таң хүлээп ап, эмнелге эмнедиринге, сүмележиринге, бурганга тейлээринге таарымчалыг хун.

Декабрь 14 /26/, понедельник.
6 ак менгилиг, октаргай олуттуг көксүмээр хой хуну.
Назын хайыразын чаалап алырыңа, хеп быжарыңа, хөрениң ажыдарыңа, келин алырыңа, куда-дой эрттирениң, кижиге чүве бээрин, алырын, садыг-саарылга кылырын шеглээр.

Декабрь 15 /27/, вторник.
5 сарыг менгилиг, зуг олуттуг кызыл мечи хуну.
Брак оруктарже айттарыңа, келин алырыңа, ном-судур номчударыңа, хей-аыт киискидеринге, чугула ажил-херектерге таарымчалыг хун.

МАРАФОНЧЕ
ЧАЛААГА
Бо чылдың декабрь 11-де Барың-Хемчик кожуунуң Ак-Довуракта уруглар эмнелгезиниң тургустунганындан бээр 15 чыл оюнга тураскааткан МАРАФОНЧЕ

ИНЖЕНЕРЛЕР ХЕРЕК
"Тыва харылаан информ" куруне бүдүрүлгезиниң Кызыл-Мажалыктың болгаш Сүт-Хөлдүң электрилги харылаа беддирлеринге ажылдаар дээди азы тускай ортумак эртемниң, мергежилниң аайы-биле үш чылдан өзвеш өвөс ажил стажтыг ИНЖЕНЕРЛЕРНИ ажилче чаалап тур. Тайылыр алыр телефону 3-76-35.

Эрзин кожуун эмнелгезиниң күш-ажылдың хоочуну Серензель Шыраповна ОЮННУЧ
мөчээни-биле оң чок кижилеринге база эживис Кызыл хоорайда санэпидхыгаарал станцияда эмчи Маргарита Геннадиевна Юнга ханы кажыдалды илергейледивис.

Сесерлиг ортумак школазының коллективи школаның хоочун башкызы Кувардин Монгушович Норбу-Доржуга оң өөнүң ишти Кара-кыс Чапыслова НОРБУ-ДОРЖУНУЧ хенертен мөчээни-биле уругларыңа, чок кижилеринге ханы кажыдалды харадал-биле илередиң тур.

Тыва Республиканың Иштики херектер яамызы ИХЯ-ның №4 ясли-садының эргекчизи Долаана Нуржук-ооловна Сары-Донгакка адазы Нуржук-оол Намзыраевич САРЫ-ДОНГАКТЫН мөчээни-биле төрелдеринге болгаш чок кижилеринге ханы кажыдалды илергейлеп тур.

ЫДЫКТЫГ ДЫННАДЫГ
1998 чылдың декабрь 12-де 11 шактан 14 шакка чедир аайымылалдык куруне филармониязының эргезинге Тываның бугу бүдүрериниң кышкы ийни каттышкан өөредилге чымыжы болур.
Ук чымыжа өөренип, сайгарарайтырыңар:
1. Меңээ, карачал кижиге, шажын өөредилгезин боттандыраарың кандыг-кандыг аргалары барыл?
2. Кижин бүрүзүнүң мага-бот, сөс-домак болгаш угаан-медерлер сөс-домак болгаш угаан-медерлер келир бе азы чаныгс чыдагалаан келир бе? Сарыг шажын өөредилгези аңаа хамаарыштыр чүү деп тайылыр бериң турарыл?
3. Бунга биле нугулаң ыгылаа чүл?
4. Кижин бүрүзү хөлчөк эки дуйн кылып чора, түңгелери бүрүн келир бе?
5. Үлө-чоруктарың түңгелери хөй чылдагалаан келир бе азы чаныгс чыдагалаан келир бе? Сарыг шажын өөредилгези аңаа хамаарыштыр чүү деп тайылыр бериң турарыл?
6. Тейлээриниң кандыг аргалары барыл?
Ыдыктыг семинарның эгезинде база төңчүзүңде оттушкун, арылгал, хордала камгала, чектел-хөгжүлдө, семинар-быжыгдал талазы-биле семинарны кижикчилериниң ол хуну чыып алганы бунга амылгыларга үш чөвө үзүктөл чөк үлөзүн бүдүреринге үрүңчүлүң ажык-дузалыг, дээштиг, салдарлыг, үрө-түңгелди болзун дээш номналдар бераалгалар.
Ыдыктыг Тыяның куруне филармониязының удуруттулазынга база бугу ажылдакчыларыңа семинарны эрттирениң эргезин хайырлааны, спонсор-деткимчези дээш өөрүл четтиришпаан, ал-боттарыңа, аал-оран, өг-бүдүлериңге, ажы-төлүңге, арат-чонунга авырдалды аас-кежикти, очинде эгезтиңмес энерелди алызында ажил-чорудулгазы бугу таладыг аайлажып, ала-чайгар бүдүп туруун, чорук херээ чогуумчалыг чогуу туруун деп сүзүлгөң-дир бис.

Кызыл хоорай, Красноармейская, 100, индекс 667000
ТУРГУЗУКЧУЛАРЫ: Тыва Республиканың Чааза болгаш "Шын" солун редакциязының коллективи.
Кол редактор Светлана МОНГУШ.
РЕДАКЦИЯНЫН КОЛЛЕГИЯЗЫ: Маадир-оол Калчан, Алдыкы Монгуш, Сергей Хертек, Светлана Балчыр.
РЕДАКЦИЯНЫН ТЕЛЕФОННАРЫ:
Кол редактор - 3-43-34; кол редакторунуң оралакчызы - 3-33-91; секретары - 3-36-82.
Солун келбей барганда дараазында телефоннарже долзар: 3-14-94, 3-57-92.
"Новости Тувы" ном үндүрер черге өрөш, чыксааган. Республика типографиязыңа парлаан.
КИЛДИСТЕР:
Нитигилел-политтиктиг кылдыс - 3-39-15.
Медээлер албаны - 3-34-98.
Бухгалтерия - 3-41-16.
Солун неделяда 2 катан үнер.
Хемчээли 2 парлаамал ама Тираж 5256.
Чагыр №143.
Агар санамыс: №40703810400000010000 КБ "Тувакредит", ИНН - 1701008465; корр сч 3010181060000000729 БИК 049304729.
Солун Россия Федерациязының Паралла болгаш массалыг информация чепсестериниң талазы-биле хоюлдуулгазының чорудулгазына контрол болгаш бүртүкелдиниң Тыва девискээр эргелдинге бүртүктеттиңер.
Бүртүктеттиңер дугайы - Т 00007
Солунда парлаттылган материалдарың авторларың ботталарың редакцияның туржугу-биле дүшпей баштыңар. Айттыңар саннары болгаш өскө-даа фактылары, дыңнадылары дээш авторлар боттары харылаар.